

Адыгэ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

макъ

№ 21 (22950)

2024-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЬЫЙ

МЭЗАЕМ и 7

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Ялэгъум фэдэу

хысапым хещэх

Къэралыгъо программэу «Земскэ клэлэгъадж» зыфилорэр кызфигъэфеди, клэлэ ныбжыклэу Абэсэ Абрек кызщыхугъэ къуаджэу Пэнэжыкыуае кыгъэзэжыгъэ.

Игупсэ еджаплэу шэныгъэхэр зыщы-зэригъэгъотыгъэм джы ар хысапымклэ, информатикэмклэ ыкли физикэмклэ щы-клэлэгъадж. Цифрэ шыклэ амалхэр, ныбжыклэхэм ашлогъэшлэгъон джэгуклэ эфэшхьафхэр ыгъэфедэхэзэ иурукхэр зэригъэгъотыгъэр «Адыгэ макъэм» ащ кыфилотагъ.

Ыгу рихъэу кыыхыгъ

Абэсэ Абрек гурыт еджаплэм ыуж Адыгэ къэралыгъо университетым хысапымклэ ыкли компютернэ шэныгъэхэмклэ ифакультет члэхьагъ, программист сэнэхьатыр зэригъэгъотыгъ. Тигушылэгъу кызэрилуагъэмклэ, ищыкыгуом кыщегъэжыгъэу хысапыр кыдэхьуштыгъ, компютерхэм «ялэзэныр», конструкторхэм зыгорэхэр ахишыкыныхэр ыгу рихьыштыгъ. Ары мы сэнэхьатым зыфигъэзэным ушхьагъоу фэхьугъэр.

Апшээрэ еджаплэр кызеухым дзэ къулыкыум кыуагъэ. Илъэс плалъэр зеухым

зэзэгъыныгъэм клатхи, илъэсныкыорэ къулыкыум щылагъ. Ау ащ зэрэфэмыщэгъэр кызыгурелом, кыыхэкыжыгъ.

— Дзэ къулыкыум ыуж зызфэгъэзэщит Иофым сьтлыси сепушысагъ, — кыелуатэ Абрек. — Сыгуклэ сьзфэгъэгъэ сэнэхьатэу зэзэгъэгъотыгъэм ныбжыкыклэхэр фезгъэдджэнхэу, шэныгъэу слэкълэлымклэ садэгъогъэнэу сьфэягъ. Тичылэ клэлэеджа-клогъэр зэдэгъушылэхэу сазыхэ-далоклэ зэхэсхыштыгъ IT-техно-логиехэм, вебдизайнерхэм ашлогъэшлэгъонэу ягугъу зэрашлы-хэрэр. Ахэм хэшлыклэ зэрафы-сылэр кыдыхэслыты, сьз-щеджэгъэ еджэплэ гупсэм щез-гъэдджэнхэу къэзгъэгъэгъэжыгъ. Аскъэлэе гурыт еджаплэм хы-

сапымклэ клэлэгъаджэхэр зэрэ-фимыкыурэм пае кыисэлъэгъу-гъэхэу ащи ськлозэ мэфитло щесэгъаджэх.

Къэралыгъо программэу «Земскэ клэлэгъадж»

Предмет гъэнэфагъэхэмклэ клэлэгъа-джэхэр зэримыкыурэр Иофыгъо шхьа-лэхэм ащыщ. Анахьэу хысапымклэ ыкли ащ епхыгъэ шэныгъэхэмклэ езыгъэджен-хэ агъотырэл. Ныбжыкыклэхэм янахьыбэм клэлэгъэгъэ сэнэхьатым ящылэныгъэ рапхынуу фаеп, езыпхыгъэхэми ащ Иоф рашлэжырэп. Нахь лэжьэпклэ ин кыыз-щэгъэхьэштэу алъытэрэм маклох. Клэ-лэгъаджэхэр къоджэ псэуплэхэм Иоф ашашлэным клэгъэгъушлугъэнхэм фэшл программэу «Земскэ клэлэгъадж» зы-филорэр къэралыгъом щыпхыращы.

(Иклэух я 5-рэ нэклуб. ит).

Гумэкы-гъохэр дагъэзэжыгъых

Мэзаем и 5-м, чэщым, кыщегъэжыгъэу и 6-м нэс ом изытет гумэкыгъохэр кыздихыгъэх.

Нэгъэуплэлэгъум метрэ 18 — 23-рэ зильэшыгъэ жьыбгъэшхо къепщэгъ, оцхыр зэпымыоу къещыгъ.

Республикэм ирайон зэфэшхьафхэм унашхьэхэр шатыритхыгъэх, электри-чествэм ирыкълуаплэхэр зэпитхыгъэх, оцхым ыпкэ кыкыкыу псыхьохэм адэт псыр шапхьэхэм ашлогыгъ, щагухэм, чыгу лахьхэм аклэхьагъ.

УФ-м ошлэ-дэмышлэ Иофхэмклэ и Ми-нистерствэ и Гъэлорышлалэгъу АР-м щылэм кызыретырэмклэ, ом изытет кызырэфэ-багъэм, осыр шлэхэу зэрэпкыжыгъэм ыкли оцхыр зэпымыоу кызырешхыгъэм кыахэкыкыкыу псыхьохэм адэт псыхэр кыдэкыуаех. Мыекъуапэ, Мыекъопэ, Джэджэ ыкли Коцхьэблэ районхэм ащыщ псэуплэхэм щагухэм, чыгу лахьхэм, гъогухэм псыр къатехьагъэу ащэгъэу-нэфыгъ.

Гумэкыгъохэм ядэгъэзэжыгъым псынклэу ыуж ихьагъэх УФ-м ошлэ-дэмышлэ Иоф-хэмклэ и Министерствэ и Гъэлорышлалэгъу АР-м щылэм, муниципальнэ администра-циехэм ялофышлэхэр. Джащ фэдэу жьы-бгъэшхоу щылагъэм ыпкэ кыкыкыкыу Красногвардейскэ, Шэуджэн, Джэджэ районхэм унашхьэхэр ащытыритхы-гъэх, псэуплэхэм ащыщхэм нэфынэ ялагъэп.

— Ом изытет кыздихыгъэ гумэкыгъохэр дэгъэзэжыгъэ зэрэхьурэм сыналэ тет. Анахьэу электричествэр псэ-уплэхэмрэ социальнэ псэуа-лэхэмрэ алэкълэгъэхьэжыгъээн фэягъ. Джащ фэдэу ошлэ-дэ-мышлэ Иоф къэмышхьуным фэшл оцхыр зэрыхьан фэе кыуаплэхэр аукебзынхэу, псыхьохэм якъу-ладжэхэр, дамбэхэр, псыр кы-зэрэдэкыуаерэр ренэу ауп-лэкълунэу УФ-м гъаждан зы-къэухьумэжынымыклэ ыкли ошлэ-дэмышлэ Иофхэмклэ и Ко-митетрэ муниципальнэ адми-нистрациехэмрэ пшээрылгъ афэгъэгъуцугъ, — къащитхыгъ КъумпЫл Мурат социальнэ хьытыухэм.

(Иклэух я 2-рэ нэклуб. ит).

ГумэкIыгъохэр дагъэзыжъых

(ИкIаух).

Районхэм къащыхъугъэр

Красногвардейскэ районым мэзаем и 5-м ичэщ къыцегъэжъагъэу и 6-м нэс нэгъэуплэгъум метрэ 11 — 12-м нэс зилъэшыгъэ жьыбгъэшхо къыщепшагъ, ошх къыщещыгъ. Чэщым сыхъатыр 2-м псэуплэу Красногвардейскэм дэт автоколоннагъэм ышъхъэ квадратнэ метрэ 500 къытыритхыгъ. Къуаджэу Хъатикъуае къатыбэу зэтет унэр зыгъэплъырэ котельнэм чыгышхо къытефагъ. Районым ичылпэ зэфэшъхъафхэм электричествэм ирыкIуаплэхэр щызэпычыгъэх, нэфынэ ялагъэп.

Красногвардейскэ район администрациер

Шэуджэн район администрациер

нэс анахыбэр зэтырагъэпсыхъажыгъ. Хъатыгъужыкъое къоджэ псэуплэм нахъ чылпаб щызэпычыгъагъэр, бригади 2-мэ ахэм Iоф шашлагъ, пчыхъэм нэс зэкIэми нэфынэ ялагъ.

МыекIопэ районым мафэм сыхъатыр 1-хэм адэжъ гъэ-лъэшыгъэ шлыкIэм тетэу къулыкъухэм Iоф ашIэнэу цагъэнэ-фагъ. Къоджэ псэуплэхэм комисионхэр зэхашагъэхэу чIэнэ-гъэу ашыгъэр агъэунэфы, унагъохэр къакIухъэх. Псыхъоу Кужоры зыфилорэр къызэрэдэкигъэм ыпкъ къыкIыкIэ псыр поселкэхэу Совхознэм, Краснооктябрьскэм, станицэу Ку-жорскэм къадэхъагъэу агъэунэфыгъ.

Къыхэгъэщыгъэн фае, мы ошIэ-дэмышIэм цIыф хэкIода-гъэп ыкIи шъобжхэр атешагъэ хъугъэп. ШылэныгъэмкIэ мэхъанэ зилэ псэуалъэхэм зэрар арихыгъэп. Гидрометеороло-гиемкIэ ыкIи тыкъэзыуцухъэрэ дунаим лъыплъэгъэнымкIэ Гупчэм къызэритыгъэмкIэ, неущ щегъэжъагъэу ошхыр уцужыщт, фабэр градус 20-м нэсыщт.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Джэджэ район администрациер

А. Гусев

МыекIопэ район администрациер

«Ново-россием» шлушIэ концерт къытыщт

Дзэ ансамблэу «Новороссия» зыфилорэм Адыгеим шлушIэ концерт непэ къыщитыщт.

Адыгэ къэралыгъо университетым иактовэ зал ар мафэм сыхъатыр 2-м щыкIощт. Ахъщэу ащ къыкIагъэр хэушъхъафыкIыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэм шлушIэ Iэпылэгъоу афатIупщыщтым пэлуагъэхъащт.

Шъугу къэдгъэкIыжыкIы, Луганскэ Народнэ Республикэм ия 2-рэ гвар-дейскэ дзэ корпус иансамблэу «Новороссием», гвардием истаршэ лейтенантэу Роман Разум ипашэу шлушIэ концертхэр шъолъырхэм къащетых. ХэушъхъафыкIыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэм Iэпылэгъу афэхъуэгъэным, Урысыем и Улэшыгъэ КIуачIэхэм къулыкъу ащыпхъыным уасэу иIэр нахъ къэлэтыгъэным ар афытегъэпсыхъагъ.

— **ЗэхэцакIохэм тишIуагъэ ядгъэкIы-ным, шлушIэ концер-тым, нэмыкI Iоф-тхъабзэхэм язэхэ-щэнкIэ амалышIухэр ятыгъэнхэм сыдигъуи тыфэхъазыр. Сыда пIомэ, тилIы-хъужьхэм агу къыдэ-щэгъэным, ягупсэу къяжэхэрэм Iэпылэгъу ятыгъэным ахэр фэIорышIэх, —** къыщитыгъэ Владимир Нарожнэм концертым изэхэщэн зыщытегу-щылэгъэхэ зэхэсыгъом.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Ми-нистерствэ иIофышIэхэм лъэшэу гухэкI ащыхъугъ Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэм-рэкIэ и Министерствэ ильэсыбэрэ щылэгъэгъэ ЛъэпцIэрыкIэ Алым Ахъмэд ыкъом идунай зэрихъожьы-гъэр ыкIи щымылэжыкIы иунагъорэ илахыпхэмрэ афэтхъаусыхэх.

Зичэзыу Иэпылэгъур анагъэсыгъ

Тоннитлум ехурэ Иэпылэгъу хэушъафыкыгъэ дзэ операциер зыщыклохэрэ Херсонскэ ыкIи Запорожскэ хэкухэм атIупщыгъ Адыгеим щыпсэурэ къээзкхэм. Ар къээзэкъ ныбжьыкIэхэм я Союз ыгъэхъазырыгъ.

Екатерина Загоруйко

Ащ хэхъэх мелитополь госпиталым илэу, шхыныгъохэр, щыгын фабэхэр, зыщычыехэрэ дзыохэр, чIыунэм шагъэ-федэрэ шэф остыгъэхэр, зашъохэрэ псыр, пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр, шъоур, Iэшлy-lyшлухэр, шIолухэр, нэмыкыбэр. Джащ фэдэу дзэкIолIхэм аIуагъэх яIахылхэм афатIупщыгъэхэри.

Апэрэу шлушIэ Иэпылэгъум кыхиубытэу дзэкIолIхэм ныбджэгъу афэхъугъэхэ псэушъэхэм шхынхэр афарагъэщэгъэх. Мыекъуапэ ичыристан гимназие щеджэхэрэм чэтыухэмрэ хэхэмрэ аш-

хырэ гъомылэпхъэ гъушъэхэмрэ шынэхэмрэ аугъоигъэх.

Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием Иэпылэгъур ащэзэ километрэ 2000 фэдиз кызыранэкIыгъ Мыекъопэ къээзэкъ от-делым иатаман иапэрэ гуадзэу Александр Даниловым, Адыгеим ис къээзэкъ ныбжьыкIэхэм я Союз ипащэу Екатерина Загоруйкэм ыкIи Константин

Загоруйкэм. Къээзэкъ цыкIлукхэм, сатыушIхэм ыкIи гупыкI зилэхэм, Красногвардейскэм дэт я 6-рэ IлэлэцыкIу Iыгъыплэу «Чайкэм»,

Мыекъопэ районим ипсэуплэу Кужорскэм гъэсэнэгъэмкIэ игупчэу N 6-м щеджэхэрэм къаугъоигъэ шлухъафтынхэр блок-постхэм атет дзэкIолIхэм аратыгъэх.

Къызагъэзэжым, къалэу Мелитополь дэт госпиталэу къаулагъэхэм зыщылазэхэрэм къээзэкъхэр Iухъагъэх. Мыщ Iоф щызышIэхэрэм ялэуIуIэ IэплэаI шынэхэр, медицинэ псэуалэхэр, Iээзгъу уцхэр, техъо-кIэлъынхэр, чыхIэнхэр, щыгынхэр, цуакъэхэр, пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр анагъэсыгъэх. Къээзэкъ цыкIлукхэм афарагъэщэгъэ Iэшлy-lyшлухэм апае къазэрафэразэхэм фэшI дзэкIолIхэм яшевронхэр IлэлэцыкIлукхэм къафарагъэщэжыгъэх.

Мыекъуапэ щыщ дзэкIолIым Константин Загоруйкэм фицагъ ипшъэшъэ цыкIлоу Алисэ ышIыгъэ сурэтыр. Iлэлэ-цыкIлукхэм джащ фэдэ лъэлу илагъ мамыр-ныгъэр дунаим щыбысым хъу шлоигъоу.

ШлушIэ Иэпылэгъур къалэхэу Токмак, Энергодар, Днепрудное, Новая Каховка, Мелитополь, псэуплэхэу Васильевкэм, Нижние Серогозы анагъэсыгъ.

Адыгеим ис къээзэкъ ныбжьыкIэхэм я Союз афэраз шлушIэ Иэпылэгъур къэ-

зыгъоихэрэм, ар хэушъафыкыгъэ дзэ операциер зыщыклохэрэ чыплэхэм зы-щэхэрэм, IлэлэцыкIлукхэу дзэкIолIхэм афатхэхэрэм ыкIи сурэтхэр афэзышы-хэрэм.

— *Тызэгъусэмэ, зыкIыныгъэ тхэлъыцт ыкIи нахъ тылгъэ-шыцт! ТфэлъэкIыцт пстэури тшIэцт хэушъафыкыгъэ дзэ операцием щыIэ тичIыгъ-гъухэм тызэрягъусэр ыкIи зэрэ-тищымыгъуниэхэрэр зэ-хашIэнэу,* — кышыхагъэщыгъ ягушIэхэм ныбжьыкIэхэм.

Дзэ къулыкъу зыхъыхэрэм шлушIэ Иэпылэгъу афэугоигъэныр зэпагъэурэп. ИкIыгъэ илэсым игъэтхэпэ мазэ кыш-щыублагъэу Адыгеим ис къээзэкъ ныб-жьыкIэхэм сомэ миллионим нахъыбэ къаугъоигъ, ащкIэ ащэфыгъ зэуапIэм зыщыщыкIэхэрэ псэуалэхэр ыкIи афи-щэжыгъ.

Екатерина ЗАГОРУЙКЭМ
кытыгъэ къэбарымкIэ.

Зэтырагъэпсыхъажьыщт чIыплэхэр кыыхахыщтых

«Псэуплэр ыкIи къэлэ псэукIэр» зыфилорэ программэм кызырэхъидэлытагъэу, нэбгырэ мин 20-м ехъу зыщыпсэурэ муниципалитетмэ яобщественнэ чIыплэхэу гъэцэкIэжын зыщыкIагъэмэ цыфмэ амакъэ афатын фаре, ежхэм кыыхахырэр ары ыпэ рагъэшъырэр.

2021-рэ илэсым кышыхагъэу зыкI платформэм ащ фэдэ мэкъэтыныр щы-рагъэкIокIы, ар Урысые Федерацием псэолъэшIынымкIэ и Министерствэ зэхещэ ыкIи зэкIэ субъектхэр кызылэ-убытых.

Адыгэ Республикэм ащ фэдэ мэкъэ-тынхэр муниципалитетимэ ащызэхашъэ: къалэу Мыекъуапэ, Инэм къэлэ псэуплэр ыкIи Яблоневскэ къэлэ псэуплэр. Джыр-рэ уахтэм муниципалитетмэ мэкъэты-ныр дэгъоу рагъэкIокIыным фэшI ищы-кIэгъэ IофшIэнхэр ашашлагъэх. ЧIыплэхэу зыхэдэщтхэри кыыхахыгъэх.

Мыекъуапэ ащ фэдэу кышыхагъэ-щыгъэхэр:

*къэлэ саугъэт зэхэтэу «Фэхыгъэхэм яшIэжъ»;

*Лениным ыцIэ зыхъырэ Гупчэр;

*Кафедральнэ чылысэу Успения Пресвятой Богородицы зыфилорэм кы-пэлэу чIыплэр.

Инэм къэлэ псэуплэмкIэ агъэнэфагъэ-хэр:

*поселкэу Дружнэм иурамэу Кре-стьянскэм игупчэ;

*къуаджэу БжыхъэкъоякIэм культурэм и Унэу дэтым кыпэлэу чIыплэр.

Яблоневскэ къэлэ псэуплэмкIэ кы-хахыгъэхэр:

*Кочубеим ыцIэ зыхъырэ урамым тет спорт гупчэр;

*урамэу Космическэм, 5-м илэ обще-ственной чIыплэр;

*IлэлэцыкIу-спорт гупчэу урамэу Космическэм, 37/2-м тетыр.

ЧIыплэхэу мэкъэтынымкIэ 2024-рэ илэсым теклоныгъэ кыдзыхыхэрэр 2025-рэ илэсым зэтырагъэпсыхъажьы-щтых.

— *ИкIыгъэ 2023-рэ илэсым мыщ фэдэ мэкъэтынэу зэхэ-тицэгъагъэм нэбгырэ 36617-рэ*

кыыхэлэжъэгъагъ. Ащ щыцэу Мыекъуапэ щыщхэр 27000-м ехъух. Зыныбжъ илэс 14-м шIокIыгъэмэ къащегъэжъагъэу амакъэ атын фытыгъ, ары мы-гъи зэрэщытыр. Тэгъуэ а пчъа-гъэу гъэрэкIо тилэгъэм мы илэсми кышыхымыкIэнэу. Ащ фэшI гурит ыкIи апшъэрэ еджанIэхэм ащеджэхэрэр, гурфэкIо движениехэр мы Iо-фым кыыхэдгъэлэжъээнхэ гухэлъ тил. Республикэм щыпсэурэ цIыфхэр нахъ игъэкIотыгъэу къэбарым зэрэщыдгъэгъозыцт-хэм тынылгыцт, рекламэ шIыкIэ зэфэшъафхэр кы-зфэдгъэфедэщтых, —

кышыхагъэ AP-м псэолъэшIы-нымкIэ, транспортымкIэ, псэ-упIэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хъызмэтымкIэ и Министерствэ псэупIэ-коммунальнэ хъызмэ-тымкIэ и ГъэIорышIапIэ ипащэу Ныбэ Руслъан.

Общественнэ чIыплэхэу зэтырагъэ-псыхъащхэм якъыхахынкIэ мэкъэтыныр гъэтхэпэм и 15-м кышыхагъэу мэ-лылфэгъум и 30-м нэс рагъэкIокIыщт.

Шъугу къэдгъэкIыжын, мы зэхъокIы-ныгъэшлухэр зэкIэ щыIэныгъэм щы-пхырыщыгъэ мэхъу программэу «Шэ-пхъэшлухэм адиштерэ къэлэ щылакIэм игъэпсын» зыфилоу Урысыем и Прези-дентэу Владимир Путиним ыгъэнэфэгъэ лъапкъ проектэу «Псэуплэрэ къэлэ щылакIэмрэ» кыдыхэлъытагъэм ишлу-гъэкIэ.

Юфшлантэ зэкIэмми агъотышт

Тинепэрэ мафэхэм юфым хэшылкI физилэ цыфхэр ыкли ащ фэшъыпкъэхэр щылэнхэм имэхьанэ нахь зыкълэты. Анахьэу хэбзэу-хьумэкIо кьулыкьухэм еплъыкIэ гьэнэфагъэ, спортым ыльэныкьокIэ ухьазырыныгъэ дэгъу зилэ юфышлэхэр ящыклагъэх.

БлэкIыгъэ ильэсым ыклэм бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум и Гьэорышлантэу Адыгэ Республикэм щылэм иотделхэм, икьулыкьухэм ыкли иучреждениехэм IэнэтIэ тедзэхэр ащагъэнэфагъэх. Ащ кьы-дыхэлпытагъэу кьулыкьушлэхэм ялэжьапкIэ кьалэтыгъ.

Мы кьулыкьум хэтыштхэр зыщагъэхьазырырэ апшъэрэ еджаплэхэм якурсантхэм фэгъэкIотэныгъэу ялэхэр зыфэдэхэм ыкли ахэм узэралэхьан плъэкIыштым афэгъэхьыгъэу упчIэхэм джэуапхэр кьаритыжыгъэх бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум и Гьэорышлантэу Адыгэ Республикэм щылэм ипащэ игуадзэу, полковникэу Александр Руф.

— Кьулыкьум иеджаплэхэу тикъэралыгъо итхэр сьд фэдэхэ?

— Апшъэрэ еджаплэхэр Петербург, Рязань, Владимир, Вологдэ, Пермь, Воронеж ыкли Самарэ адэтых. Ахэм сэнэхьатхэу «хэбзэу-хьумэкIо кьулыкьур», «юриспруденциер», «ухьумэнымкIэ ыкли конвоированиемкIэ», «тылымкIэ кьулыкьур», «производственнэ кьулыкьур», «зоотехниер», нэмыкIхэри щарагъэгъотых. Хэбзэу-хьумэкIо кьулыкьухэм зэпхыныгъэ адырIау еджаплэхэм ащырагъаджэх, хэгъэгу кIоцI юфхэмкIэ кьулыкьум, хьыкумхэм, бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум яучреж-

дениехэм курсантхэм практикэ ащахьы.

— А апшъэрэ еджаплэхэм курсантхэм сьд фэдэ амала аратыхэрэр?

— Курсантхэм ятIонэрэ курсыр кьаухыфэ еджаплэм иобщекитие чIэсых ыкли ящыклагъэр кьэралыгъом алэкIегъахьэ. Мафэм щэгъогогъо агъашхэх, ащыгъыштыр, апэрэ курсым кьышгъэгъагъэу ахьщэ араты. Апэрэ курсым ар сомэ мин 15-м нэсы, нэужым зэреджэрэм ыкли курсэу зэрысым ялэтыгъэу ахьщэр нахьыб. Аужырэ ильэсым курсантым сомэ мин 20 фэдиз араты.

Апшъэрэ еджаплэхэм унэшъо гьэнэфагъэ ыкли Iэдэбныгъэ ачIэлъ. Ахэр зымыукьорэ ыкли еджэнымкIэ чIыфэ зытемыл курсантхэм зыгъэпсэфыгъо мафэхэм общежитиер кьабгынэн фитых.

Джащ фэдэу спортым ильэныкьо зэфэшхьафхэмкIэ агъасэх, курсантхэм спортымкIэ гъэхьагъэхэр ашлынымкIэ, урысые ыкли дунэе зэнэкьокьухэм институтым ыцIэкIэ ахэлэжьэнхэмкIэ амал дэгъухэр ялэх. Кьыхэгъэщыгъэн фае, я 11-рэ классым ыуж еджаплэм чIэхьагъэр еджэфэ дзэ кьулыкьур фильгагъэкIотэшт.

— Бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум иапшъэрэ еджаплэхэм пшъаишгъэхэр ащеджэхэ?

— Пшъашхэхэри ащеджэх. Ахэм нахьыбэрэм кьыхахьэрэ «экономикэр» ыкли «психологиер» ары. 2024-рэ ильэсым ведомственнэ еджаплэм чIэхьанэу фаехэм ялэу тхылхэр непэ щегъэгъагъэу атынхэ алэкIышт.

— Еджаплэр кьэзыухыгъэхэу ФСИН-м исистемэ иапшъэрэ еджаплэ чIахьэ зышIоугъохэм сьда ашIэн фаер?

— АпэрашIау бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум и Гьэорышлантэу Адыгэ Республикэм щылэм иучреждениеу кьапэблагъэм кадрэхэмкIэ иподразделение зыфагъэзэн фае. Адыгем экIэмкли Гьэорышлантэм епхыгъэу учреждение 6 ит: поселкэу Лъэустэнхьаблэ дэт колониеу N 1-р, колониеу N 2-р ыкли поселкэу Инэм дэт коло-

— ЗыкI кьэралыгъо ушэтынхэмкIэ, джащ фэдэу предмет шхьалэхэу урысыбзэмкIэ, обществознаниемкIэ ыкли тарихьымкIэ оценкэу кьахьыгъэхэмкIэ апшъэрэ еджаплэм чIахьэх. Мы предметхэр кьыхэ-зыыхэрэм бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум иапшъэрэ еджаплэхэм ачIэхьанхэ амал яI. Джащ фэдэу кьэлөгъэн фае «психологиер» ыкли «зоотехниер» сэнэхьатыр кьыхэзыыхэрэм ушэтын тедзэу биологиер атын зэрэфаер.

— Бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум иведомственнэ еджаплэ учIэхьаным пае сьд фэдэ уахьтэм нэс кадрэхэмкIэ отделим зыфэгъэгъээн плъэкIыштыт?

— 2024-рэ ильэсым мэздем и 1-м кьышчыублагъэу мэлылфэгъум ыгузэгухэм анэс документхэр аштэштых. Мы плъэм блэкIыгъэу документхэр зытыхэрэм врачэбнэ комиссие арагъэкIушт ыкли плъэу кIэкIым кьыкIоцI документхэр арагъэгъэхьазырыштых.

— Ведомственнэ еджаплэр кьэзыухыгъэхэм

Хэгъэгу кIоцI кьулыкьум илейтенант званиер ялэу ахэм институтыр кьаухы. Апшъэрэ еджаплэм зэрэщеджэгъэхэ ильэсхэр юфшIэн стажым хэхьэх. Кьулыкьум юф щышIэ хьумэ зы ильэс юфшIэныр ильэсрэ ныкьорэкIэ кьыфалытэшт.

федеральнэ кьулыкьум и Гьэорышлантэу Адыгэ Республикэм щылэм **ятеелефон номерэу 8(772)52-47-20-м** теонхэ алэкIышт. Тестыр атынэм ыкли анкетэр атынэм пае мызэу, мытIоу кадрэхэмкIэ отделим агъэкIоштых. Нэужым апшъэрэ еджаплэм чIэхьанхэм пае документэу агъэхьазырын фаер зэрытхэгъэ тхьалэр кьаратышт. Нэужым Краснодар дэт дзэ-врачэбнэ комиссиер акIун фае. Ащ хэхьэх псауныгъэм изытет уплъэкIугъэныр, психологическэ ыкли полиграф зэдэгущы-лэгъур. ИщыкIэгъэ документхэр хьазыр зыхьукIэ, кадрэхэмкIэ отделим кандидат пэпчэ итхылхэр афегъэпсы ыкли ведомственнэ еджаплэу зычIэхьанэу фаехэм ятхылхэр агъэхьых. Ащ ыуж а еджаплэм исайт абитуриентхэм алэкьуацIэхэр ыкли ушэтынхэр зыщатышт уахьтэр кьырагъахьэх.

— Ушэтынхэр зэрэ-тыштхэр сьд фэдэ предметхэр ара?

Юфшлантэ агъотыным яцыхьэ телын алгъэ-кIыштыт?

— Апшъэрэ еджаплэр кьэзыухыгъэхэр зыщыпсэурэ чIыплэм елпытыгъэу бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум иучреждениехэм аштэштых. Хэгъэгу кIоцI кьулыкьум илейтенант званиер ялэу ахэм институтыр кьаухы. Апшъэрэ еджаплэм зэрэщеджэгъэхэ ильэсхэр юфшIэн стажым хэхьэх. Кьулыкьум юф щышIэ хьумэ зы ильэс юфшIэныр ильэсрэ ныкьорэкIэ кьыфалытэшт. Ащ ишIуагъэкIэ тыгъуасэ еджэныр кьэзыухыгъэ ныбжьыкIэм ильэси 10 — 11-рэ колонием юф зышIахэрэм ар пенсием клон ыльэкIышт.

Зыгъэхьазырыгъэр КIАРЭ Фатим.

Сурэтхэр: бээджашлэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэнымкIэ Гьэорышлантэу.

Ушэтынхэм зафагъэхъазыры

2009-рэ илэсым кыщегъэжъагъу гурыт еджапэр къэзыухырэ клэлэеджаклохэм атырэ зык кэралыгъо ушэтынхэр зэрифэшъуашэу зэхэщэгъэнхэм республикэм ыуж щитых, клэлэеджаклохэми етлупщыгъу загъэхъазыры.

«Адыгэмак»-и хъызырхъу

2024-рэ илэсым ушэтынхэр нэбгырэ 1835-мэ атынэу агъэ-нафэ, ахэм ащыщэу 1788-м мыгъэ я 11-рэ классыр къаухы, 47-мэ блэкыгъэ илэсхэм къаухыгъ.

Хабзэ зэрэхъугъэу, шокл имылэу урысыбзэмрэ хысапымрэклэ атырэ ушэтынхэм анэмыклэу ныбжыклэхэм еж яшлэигоныгъэклэ кыыхахырэ ушэтынитлэ е нахыбэ аты. Ахэм якъыхэхын уахътэ мы мафэхэм аухыгъ. АР-м икэралыгъо аттестационнэ къулыкъу кызырэ-щыталауагъэмклэ, блэкыгъэ илэсхэм афэдэу мыгы анахъу кыыхахырэ обществознаниер ары. Пэшлорыгъэшъу зэрагъэ-нафэрэмклэ, ар нэбгырэ 754-мэ, биологир — 436-мэ, химиир — 315-мэ, тарихыр — 313-мэ, информатикэр — 292-мэ, физикэр — 171-мэ, инджелизыбзэр — 133-мэ, испаныбзэр зы нэбгырэм, нэмыцыбзэр зы нэбгырэм, литературэр — 93-мэ, географир — 81-мэ атынэу щыт.

Шъугу къэдгъэкълъжыын, ушэ-тынхэр атынхэмклэ фитыныгъэ къызытырэ сочинениер блэкыгъэ илэсым ыклэм атыгъ, ащ изэфэхысыжъхэри къэнэфа-гъэх. Хабзэ зэрэхъугъэу, ар сыхъати 3-рэ такык 55-рэ клуагъэ. Зипсауныгъэклэ илэгъу-хэм аклэмыхъэрэ ныбжыклэхэм сыхъатрэ ныкьорэклэ нахыбэу уахътэ аратыгъ. Сочинение зы-тхыгъэхэм — орфографическэ гушыгъалэ, изложение зытхыгъэ-хэм зэхэф гушыгъалэ агъэфедэн амал ялагъ.

Шъолъыр гупчэм кызырэща-луагъэмклэ, сочинениер нэбгырэ 1764-мэ, изложение 13-мэ атыгъ. Ахэм ащыщэу процент 97,3-м зэрифэшъуашэу агъэ-цэклагъ, ау гъэрэкло елытыгъэ-мэ, процент 1,7-клэ ар нахъ макл. Нэбгырэ 48-у зыфэмытхыгъэхэм е ушъхъагъу гъэнэфагъэ илэу емыкълэушъуагъэхэм мэзэм и 7-м е мэлъыгъэгъу и 10-м атыжыын амал ялэщт.

Ныбжыклэхэм анахъу кы-

хыхыгъэ темэхэм ащыщ «Цы-фыр насыпышлэном пэе сыд пэрыохъу кыфэхъурэр?» (нэб-гырэ 38,9-мэ), «Дунаир нахышлэу хъуном пэе цыфым сыд фэдэ шэн-хабза хэлъын фаер?» (про-цент 28,1-мэ) зыфиохэрэр.

Зэрагъэнафэрэмклэ, гъэтха-пэм и 22-м пэшлорыгъэшъу зык кэралыгъо ушэтынхэр аублэ-щтых. Еджапэр къэзыухыхэрэм мы мафэм географиемклэ ыкли литературэмклэ заушэтын амал ялэщт. Гъэтхапэм и 26-м уры-сыбзэр, и 29-м хысапыр лъэ-ныкълэушлэу, мэлъыгъэгъу и 2-м лэклэб кэралыгъуабзэхэр (тхэнымклэ), биологир, фи-зикэр, и 5-м лэклэб кэралыгъуа-бзэхэр (жэрылоклэ), и 9-м ин-форматикэмклэ, обществозна-

ниемклэ, и 12-м тарихымыклэ, химиемклэ ушэтынхэр атыщтых. Мы мафэхэм ахэм ямыкълэ-шъугъэхэм мэфэ тедзэхэр ялэщтых.

2023 — 2024-рэ илэс еджэ-гъу кыщегъэжъагъэу ащ ыпэрэ илэсхэм еджапэр къэ-зыухыхэрэм пэшлорыгъэшъу ушэтынхэр атыжыын амал ялэжъэп. Ар шэпхъаклэхэм ащыщ хъугъэ. Джы тыгъо шъхъалэ имэфэ тедзэхэр ары ахэм зы-заушэтын альэкыщтыр.

2024-рэ илэсым зык кэр-алыгъо ушэтынхэм ныбжы-клэхэр зэрафэхъазырхэр аулпэ-кълун амал ялэщт, лфхъэбзэ зэфэшъхъафхэр зэхэщэщтых. Пэшлорыгъэшъу ушэтынхэр мэфэ тедзэхэр хэтхэу мэлъыгъэгъу

и 22-м нэс, ушэтын шъхъалэр жьоныгуаклэм и 23-м кыщегъэжъагъэу бэдзэогъум и 1-м нэс клэщтых.

Зэрагъэнафэрэмклэ, жьоны-гуаклэм и 23-м географир, литературэр, химиир, и 28-м урысыбзэр, и 31-м хысапыр лъэныкълэушлэу, бэдзэогъум и 4-м обществознаниер, и 7-м информатикэр, и 8-м информа-тикер, и 10-м тарихыр, физи-кэр, и 13-м биологир, лэклэб кэралыгъуабзэр (тхэнымклэ), и 17-мрэ и 18-мрэ лэклэб кэр-алыгъуабзэхэр (жэрылоклэ) атыщтых. Ащ ыуж лэпчлэгъэнэ ыкли мэфэ тедзэхэм заушэтын альэкыщт.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Ялэгъум фэдэу хысапым хещэх

(Икълэх).

Ащ кыдыхэлъытагъэу ахэм зэтыгъоу сомэ миллион араты ыкли зыдаклохэрэ чыплэм илэситфырэ лф щашлэнэу щыт.

Кыхэзгъэщымэ шлэигоу тигушыгъэу илэ сэнэхъатымклэ лфшлэплэ дэгъу лухъан амал зэрилагъэр. Ау къоджэ еджапэм кызыклэгъэзжыгъэр ныбжыклэхэр ригъэджэнхэм, ишлэныгъэхэмклэ адэгощэ-ным пай. Земскэ программэм икэбар интернетым рилъагъуи, ащ хэлэжъэнэу рихъухагъ. Ищыкълэгъэ тхылъхэр ыгъэ-хъазырхи ыгъэхыгъэх ыкли пхырыкълэгъ.

— *Лф горэ ебгъэжъэщтми е ебгъэжъагъэм хэлгъхъанымклэ сомэ миллионыр маклэн. Гуыцлэм пэе, сэ а ахъцэм ызыныкълэ ин-тернет нэклубгъоу силэм изегъэу-шгъомбгъун нэлугъэхъагъ. Сайтыр зыфэгъэхъыгъэр клэлэеджаклохэр ОГЭ-м ыкли ЕГЭ-м афэгъэхъазы-рыгъэнхэр ары. Мыр апишэрэ еджапэм джыри сыхлэсыз тхы-лэмыклэ зреджэхэрэ программэм фэмыдэу сэ зэхэзгъуоцгъэ про-граммэмклэ згъэпсыгъэ, интерне-тым кысхыгъэ горэхэри хэз-гъэхъагъэх. Сэ «ссылкэр» ясы-мытэу фаер нэклубгъом ихъашъу-щтэн, джыри ащ хэхъоныгъэ фэс-шлы сшлэигоу. Сэрклэ анахъ шъхъалэр шлуагъэ къэзыхъын зы-лэклэщт горэ гъэпсыгъэныр ыкли злгъэгъэшлэгъэныр ары, — хигъэу-нэфыкълэгъ Абзэ Абрек.*

Шыкълэ амалэу ыгъэфедэхэрэр

Уклэлегъэджэ ныбжыклэу джырэ клэлэеджаклохэм уахэтыныр, зыкълэбгъэ-штэныр лэшлэхэп. Ащ етлани хысапыр, физикэр, информатикэр бэхэм зэрамы-клэсэр кызыдэплэтытклэ, ахэр ашлэгъэ-шлэгъонэу урокхэр зэхэщэнхэ фае. Ащклэ тигушыгъэу шыкълэ амал гъэнэфагъэхэр егъэфедэх.

— *Апэрэ мазэхэм сырыныбджэ-гъум фэдэу зэклэми зыкълэсфашлы-щтыгъ. Етлэнэ кызыгурылуагъ нэ-мыклэ лъэныкълэ зыкълэзрэгъэ-лэгъон ыкли сифэшъошэ чыплэм зызэригъэуоцон зэрэфаер. Анахъ кыныгъэ кызыщыуцщтыгъэр апишэрэ классхэр ары, сыда плэм ахэм арыс клэлэхэр сэщ нахы-клэхэми, спортым тыздыхэтэу зызэдэдгъасщтыгъ. Охътэ гъэнэ-фагъэ зытешлэм лытэныгъэ кысфашлэу рагъэжъагъ, си-урукхэр агу зэрэрихъыхэрэри къахэ-щы хъугъэ. Ар кызыхъыгъэр — темэ закьор къафэсымылуатэу, ар джэгуклэ зэфэшъхъафхэмклэ сз-гъэпсы. Нахыбэрэмклэ компью-терыр, проекторыр сзгъэфедэх. Классым исхэм аныбжэ елыты-гъэу джэгуклэр кыхэсэхы, къясэ-гъэлэгъэуиш, хысап гъэцэклэнхэр пытэдзэх. Ащ урокыр нахъ гъэшлэ-гъон кешлы ыкли клэлэеджа-клохэм «тфыр» къахыным*

зэрэфэбанэхэу слэгъурэм нафэ кешлы агу зэрэрихъыгъэр, — Елэ Абрек.

Ыпшэклэ кызырэщыслагъэу, тигу-щылэгъу ицлыкълэу кыщегъэжъагъэу техникэм фэщэгъэу, зыгорэхэр ыугъоин-хэр, ахэм программэ гъэнэфагъэхэр ахилъхъанхэр, компьютер къутагъэхэр ышлыжыынхэр иклас. Хэушъхъафыкълэгъэ конструкторхэм ахилыкълэгъэ роботыр YAVA бзэмклэ «кыгъэгъушлэгъ» ыкли ар джы иурукхэм ащегъэфедэ.

Мурадхэр, хэхъоныгъэ- хэр, зэнэкьокъухэр

Щылэныгъэм ыуж кымынэу клэлэгъа-джэм ишлэныгъэхэм сыдигъуи ахэгъахъо, джырэ лъэхъаным диштэу лфшлэныр зэригъэпсыщтым ыуж ит.

— *Мы уахътэм джэгуклэхэр къэ-сыгушнысынынхэм ыкли щылэ джэ-гуклэхэм хэуконыгъэхэр къахэз-гъотэнхэм, згъэтэрэзыжынынхэм ыуж сит. Программист сз-нэхъатэу силэмклэ хэхъоныгъэ сшлыз, клэ горэхэм салгъэсы. Ахэр етлэнэ информатикэ, фи-зикэ урокхэм темэр нахъ къагу-рылоным пэе клэлэцылкълэхэм ежэ абзэклэ алгысэгъэлэсыжы. Джы-дэдэм еджапэм лф адэшлэ-ныр кыны, къафэплуатэрэ е къа-гурылорэн, е фаехэп зэрагъэшлэнэу. Ары джэгуклэхэр зыкълэгъэ-федэхэрэр, мы лфшлэклэр сэркли, клэлэеджаклохэмклэ лэрыфэгъу, —*

кыыхыгъэщыгъэ клэлэегъэджэ ныб-жыкълэм.

Земскэ программэм кыдыхэлъытэгъэ зэзэгъыныгъэ илэситфыр зыкълэ еджа-плэм лукълэжыщтмэ тыклэмыушлэныр лъэ-кыгъэп. Ау Абрек гухэлъышлэхэр зыди-лыгъэхэу кычлэкълэгъ.

— *Сишлэшлэн сыгу рехъы, тапэкли хэхъоныгъэ сшлыным сыны-лэщт, —* кешлатэ ащ. — *Клэлэ-егъаджэхэм азыфагу олимпиадэ ыкли зэнэкьокъу зэфэшъхъафэу ащызэхэщэхэрэм сахэлэжъэн му-рад сшл, ары паклош, теклоныгъэ къащыдэсхыным сынылэщт. Икълэгъэ илэсым щылэгъэ зэнэ-кьокъоу «Новой школе — новые учителя» зыфиорэм имуници-пальнэ едзыгъо теклоныгъэр кы-щыдэсхыгъ, ау, гухэклэ нахъ мышлэ-ми, сымаджэ сыхъуи лызыгъэ-кломэнэу хъугъэн. Джыри мыгъэ щылэщтым зыфэсэгъэхъазыры.*

Спортыр ищылэныгъэ хэт

Цыфым ипсауныгъэ изытет нахъ лъа-плэ щылэп. Абреки ащ лъэшэу ыналэ тет, ащ зэрар езыхыщт шыкълэхэр щегъэзыех. Егъэджэн лфым имызакъоу, зыхэт ныб-жыкълэхэм щысэтхыплэ афэхъунымклэ спортыр ищылэныгъэ пытэу хэуцагъ.

Апэрэ классым кыщегъэжъагъэу я 10-м нэс ар самбэм хэтыгъ. Район ыкли республикэ, Кыблэ федеральнэ шъолъы-рым ащыклогъэ зэнэкьокъухэм бэрэ ахэлэжъагъ ыкли хагъэуэфыкълэ чы-плэхэр къащыдихыгъэх. Я 11-рэ классым кыщегъэжъагъэу непэ нэс лэпшэ бэнэ-ным пылэ.

ЮШЫНЭ Сусан.

Мыхэр о уицЫфых, Адыгеир!

ИгъашІэ сценэм фигъэшъошагъ

РСФСР-м изаслуженнэ артисткэу Сэмэгу Гошнагъо кызыхъугъэр мы мафэхэм ильэс 96-рэ хъугъэ.

Зыфэдэр къэлотэгъое мэ-
кэз лъэкІыхъэгъэ жъгъуу лъэш
Тхэм кыритыгъагъ, усэкуагъ,
композиторыгъ. Сэмэгу Гош-
нагъо «Урысыем инароднэ ар-
тистк» зыфилорэ щытхъуцІэр
адыгэхэмкІэ апэрэу кыфагъэ-
шъошагъ. Ащ ирепертуар ІэкІыб
къэралыгъохэм ыкІи хэгъэгу
классикэм япроизведение шъэ
пчъагъэ хэтыгъ: адыгэ лъэпкъ
орэдхэр, романсхэр, опернэ
арие анахъ дэгъухэр ыкІи адыгэ
лъэпкъ лирическэ орэдхэр. Ар
итворчествэкІэ игупсэ Адыгеим
имызакъоу, нэмыкІ чыпІабэми
ащызэлъашагъ.

Орэдыр игъусэу щыІагъ

Сэмэгу Гошнагъо Тэхъутэмь-
кьое районым ит къуаджэу
Псэйткыу кызыхъугъ. Орэдым
фэклорэ гъогур псынклэгъап.
Исабыиго-клэлэгъум кызыуб-
лагъэу орэдыр ыгукІэ икІасэу
кыиготыгъ, кыиоштыгъ, еджа-
плэм ихудожественнэ самодея-
тельность чанэу хэтыгъ. Къоджэ
еджаплэр кыуухи, Мыекьопэ
клэлэгъэджэ институтым чІэ-
хъагъ ыкІи кызыеухым, Адыгэ
научнэ-ушэтэкІо институтым
ильэсрэ Іоф щыІагъ, джащ
фэдэу Адыгэ тхыль тедзаплэми
художественнэ литературэмкІэ
иредаторэу щытыгъ. Гошна-
гъо ятэ очылыгъ, бын-унэгъо
Іужоу сабыибгъу зІлэм (зэши
3-рэ зэшыхъуи 6-рэ хъухэу)
щапІугъ. Янэ бысымгоцагъ,
унэгъо хызмэтыр зерилъэкІэу
ылыгъыгъ.

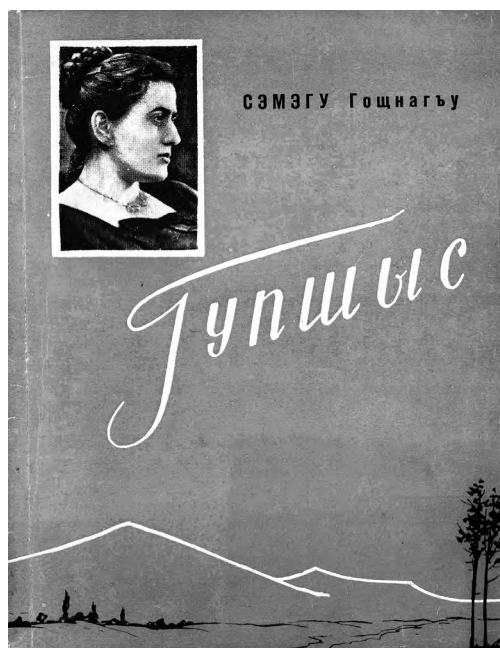
Гошнагъо ильэс 25-рэ ыныб-
жыгъ Ленинград консервато-
рием илыкІохэр музыкэм фа-
гъэсэшт ныбжыкІэхэр кыяха-
хынхэу Адыгэ хэкум кызэкІо-
хэм. ЗауплэкІухэм, псынклэу
С. Сэмэгум гу кыльбатагъ.
Адыгэ орэдыжхэр ащ кы-
зериохэрэр консерваторием
ипрофессорэу В. Чарушниковым
ыгу рыхыгъ ыкІи Н. А. Римский-
Корсаковым ыцІэ зыхырэ Ле-
нинград консерваторием кІощт-
хэм ахитхагъ.

Гошнагъо къэлэшхом дэгъу
дэдэу, Сталинскэ стипендиер
кыратызэ, щеджагъ, мы еджэ-
плэшхом икьутамэ кыуухыгъ.
Студентыгъо лъэхъаным ком-
позитор сэнэхъатымкІэ зиушэ-
тыгъ, гъэхъагъэхэри ышыгъэх.
Ащ ищысэх илирическэ орэд
зэфэшъафхэр. Жэнэ Кыры-
мызэ игушыІэхэм арыль орэдэу
«Хэбзэ дахэу тэ тилэр джащ
фэд» зыфилорэм орэдышъор

фыхэзыхыгъэр Гош-
нагъу. Иорэдэу «Гу-
пшысэм» лъэпкъ му-
зыкальнэ искусствэм
чыпІэшлу щыубытыгъ.
Сэмэгу Гошнагъо
творческэ ІофышІэ-
шхуагъ, илэпкъ куль-
турэ паекІэ ышІэрэр
шІомакІэу щыІагъ.
Ишъыпкъэу адыгэ
музыкальнэ фоль-
клорыр зеригъашІэ-
щтыгъ, орэдхэм зэр-
ауторыр арымырэу,
музыкальнэ тарихъэу
апылтымкІи гъэзагъэу
бэ зехифыгъэр, ытхы-
гъэр. «Народное пес-
нотворчество адыгов»
зыфилорэр зеригъэ-
клугъ. Иорэд тхыль-
хэу «Гупшыс» (1963),
ильэситф ащ тешІа-
гъэу «Гъатхэм ымакь» (1968),
«Угу сызэрилыр» (1976), «Сэ
шлу сэлъэгъу мы чыгур» (1988)
ыкІи «Хэбзэ дахэу тэ тилэр
джащ фэд» (1988) зыфилорэр
кыдигъэкІыгъэх.

Хорым паекІэ кантатэу
«Адыгея — гордость моя»,
Жэнэ Кырымызэ иусэхэм
арыльэу ыкІи вокальнэ-симфо-

ническэ поэмэу усаклоу Р.
Нэхаим игушыІэхэм арыльэу
«Когда солнце взошло над мо-
рем» ыусыгъэх. Андырхъое
Хъусен иусэ-тхыльэу «Орэд
къэсІощт» зыфилорэр иІэубыты-
плэу кІэлэцІыкІухэм апае орэд
20 фэдиз ыусыгъ. С. Есениным
иусэхэмкІэ вокальнэ циклэу
«Русь» ытхыгъ.

Мэкъэ хьалэмэт ыкІи псэ фабэ иІагъ

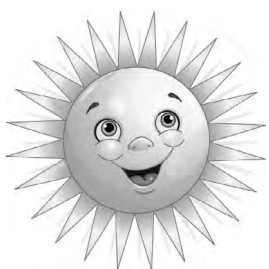
Гошнагъо музыкэм идунэе
нэфыпс ышъхэкІэ зэрэхэтыр
римыгъэкъоу, нэмыкІхэри ащ
хищэным сыдигъуи пылгыгъ.
Музыкантхэм, музыкэмкІэ кІэ-
лэегъаджэхэм шІоу алэжырэр
сыдигъуи кІигъэтхыщтыгъ. Ежъ
зыгорэуштэу кыделагъэр ныб-
жы щыгъупшагъап. Адыгэ орэ-
дыжхэр тыритхэнхэмкІэ Іэпы-
Іэгъу кыфэхъугъэгъэ Адыгеим
изаслуженнэ артистэу Михаил
Арзумановым лъэшэу фэрзагъ.
Ащ пшъэшъэжые цыкІу кы-
зыфэхъум, «Кушъэ орэд» зы-
филорэр фиусыгъагъ.

Сэмэгу Гошнагъо ыпсэ ифа-
бэ сыдигъуи игуапэу цыфхэм
анигъэсыщтыгъ, зыщыпсэугъэ
унэу фэтэрыбэ хъоу зэхэтым-
кІэ игъунэгъугъэу, музучилищым
икІэлэегъэджагъэу Мария Мар-
ченкэм кыиІотэжыщтыгъ зеоуж
ильэсхэм ащ иунэ ихъагъэ
пэпчъ мыхъамелэкІэ кызыри-
хъаклэщтыгъэр. Гошнагъо цыф
гъэсэгъэ-зэгъэзэфэгъэ дэдэу
зэрэщытыгъэр иконцертхэр зы-
лээгъугъэхэм ащыгъупшэрэп,
сценэ щыгъын-шъуашэр сы-
дигъуи Іэ нэсыгъэу умышІэнэу
ежъ зэридыщтыгъэр, ышъхъац,
ынэгъу, иІокІэ-шыкІэ гоцэшъо
теплъэр ахэлъэу зэрэгъэпсы-
гъагъэм идышъэ макъи, ыпсэ
ифаби зэрадиштэщтыгъэр кІа-
гъэтхыгъ.

Мыпшъыжъ ІофышІэкІошхоу
Сэмэгу Гошнагъо зэрэщытыгъэр,
иконцерт уахътэ зы лые гори
хэмьтэу, такыкь пэпчъ гъэцэ-
кІэпагъэу зэригъэпсыщтыгъэр
композиторэу Бысыдж Мурат
кыиуатэщтыгъ.

ЗэлъашІэрэ орэдыІоу, ком-
позиторэу, усаклоу, РСФСР-м
изаслуженнэ ыкІи Урысыем
инароднэ артисткэу Сэмэгу
Гошнагъо ылапэ зынэмысыгъэ,
иконцертхэр кызыщымытыгъэ
щыІап пІон плъэкІышт. Цыфэу
зылээгъухэрэм агу итысхъэу
Москва, Закавказьем, Гурыт
Азием, Поволжьем, Украинэм,
Темыр Кавказым орэд къащи-
Іуагъ. Адыгэ музыкальнэ иску-
ствэм ащ илахышлу хэхъагъ.
Лъэпкъ ыкІи хэгъэгу искусствэм
хэхъо инэу аригъэшлыгъэм пае
РСФСР-м и Апшъэрэ Совет и
Президиум и УнашъокІэ шы-
шъхъэлум и 15, 1967-рэ ильэсым
Сэмэгу Гошнагъо щытхъуцІэу
«РСФСР-м изаслуженнэ ар-
тистк» зыфилорэр кыфаусы-
гъагъ, 1982-м РСФСР-м ина-
роднэ артисткэ хъугъэ. Къэра-
лыгъо тын инхэу — орденхэу
«Знак Почета» (1967) ыкІи
«Дружба народов» (1987) кы-
лэжыгъэ шъыпкъэу кыфагъэ-
шъошагъэх. Адыгеими Г. Сэмэ-
гум ишлушІэгъэ ин медалэу «За
доблестный труд» зыфилорэмкІэ
ыкІи щытхъу тхыльхэмкІэ щы-
хагъэунафыкІыгъ.

**МАМЫРКЪО
Нуриет.**

Тыгъэнэбзый

АдыгеимкIэ ом изытет къэзыгъэпсырэр, зэрэ Урысые фэдэу, хыжэ эфэшъ-хьафхэу къеницхэрэр ары. Ащ елытыгъэуи, республикэм ом изытет нэшэнэ шъхьалэхэр цырилэх.

Адыгеир хы ШлуцIэм, Кавказ къушъхьэхэм ыкIи Прикаспийскэ пшэхуалтэм апэблагъэу шыс. Мы зэкIэми апкъ кыкIэу тичIыопс фабэ, шъабэ, зэтет ыкIи шинэ-гъакIэ кIэлъ. Ощх-осхэр егъэлы-ягъэу шымытэу ильэс реным телэх. КъохъапIэмкIэ жъэу кыкIы-рэм кIымафэм фабэр къехъы. Илъэсым кыкIоцI оялэу кыхэ-фэрэ мафэхэр 115 — 150-рэ фэдиз, гъушъэ фабэхэр 200-м нахъыб. КIымафэр тиреспубликэ цычъылэп, осыри ренэу тельырэл. ТичIыопс кIымэфэ уахътэмкIэ

КIымафэр

Ильынгэ А.

ыгъэзэныр шэкIогъум ыкIэм кы-регъажэ, макIэу фабэр къелыхы, кыкIигъэштхыгъэу регъажэ, етIа-ни псынIкIэу къэфэбэжы. Тыгъэ-

гъазэм ошхыр осыкIэ кыизе-блеху, ау щтыргъукIышхо цыIэ-рэл, мэфэ зытIушыр, тхьамафэр кIымэфашоу макIо. Тыгъэгъазэм

ыкIэм, анахъэу цылэ мазэм, кIымафэр нахъ кыизэкIэлы: осыр къесы, къесы, жыбгъэр къеп-щэ, цык-мэкъэу къегъэщты; жы кыбзэ-лъабзэр джашыгъум уигъатхэу зылуошэ.

Мэзаер — аужырэ кIымэфэ маз. Ау мыщ мэфэ фабэхэр нахъ къебэкIы; кыIожъукIы, осыри мэтIкIужы.

Шыпкъэ, а фэбэ макIэм зы-дегъэхъыхыпэнэу щытэп; мэза-еми шэн зэтетышхо илэп, нэрэ-Iэрэм зыкыизэблихъунышъ, зы-кыигъэупэрэцынышъ, зэрэкIыма-фэр угу кыгъэкIыжышъ. Ауми, хэти тшIэн фаер кIымафэр зэ-рэкIымафэр пшIэу кIомэ, цыф-хэм япсауныгъэки, лэжыгъэхэм-кIи, чIыгум идэгъугъэки мэхъанэ зэрилэр ары. Илъэсым иуахътэ пэпчъ ахэбдзын гори ахэмытэу гъэпсыгъэх; уахътэ пэпчъ цыф цыкIумкIэ мэхъанэ иI.

Усэхэр езбырэу зэтэгъашIэх

БЭРЭТЭРЭ Хьамид

Зы лъытакI

КIэлэцIыкIухэр, зы лъытакIэ ШъозгъэшIэныр

сыгу кыхъагъ:
МышкIу, мышкIу,
мышкIу закIэу
IэхъомбишIым тельытагъ.
МышкIу-мышкIу — къэсэлъытэ,
Зы хэсэхышъ, цызэм пай.

Мыдрэ мышкIур
кIышъо пытэшъ,
Згъэтысхъани — зы чыгай!
МышкIу, мышкIу,
мышкIур хъоу
Мэзы чIэгъым щысэшп.

МышкIу, мышкIу —
къэсэлъытэ,
МышкIу закIэу дышъэ бжыб.

Ышъхъэ гъуапль

Ышъхъэ гъуапльэ,
лъэбжэ пан,
Бжэ зытепыр ылъэдакъ,
Нэф къэшъыгъом мэкъэ чан...
Ари тэшIэ — тиатакI!

Хырыхыхэр тиорэд,
КъэзышIагъэр хъупхэ дэд!

ЖЭНЭ Къырымыз

Цызэ

Дэжъые чыгым цызэр тес,
ПсынIкIэу, дахэу зегъэсыс.
Дэжъые IэшIухэр зэгугъэз,
Дэжъые купкIыр къырегъэз.
Ынэ цыкIухэр — цыгъыжъый,
ЗыгъолпыжъыкIэ — хьалыжъый.

Мэзаем къэхъугъэ адыгэ тхакIохэр

КОБЛ Бильэустэн
(1897 — 1985)

Сурэтхэр: «Адыгэ макъ» икIарзынэш

Кобл Бильэустэн Шэуджэн районым ит къуаджэу Хьаку-рынэхъаблэ мэзаем и 20-м, 1897-рэ илъэсым кышыхъугъ. Апэрэ адыгэ еджэгъэ-гъэсагъэхэм ащы-щыгъ. Ставрополь илъэситIу гим-назиер кызыеухым, Краснодар 1920-рэ илъэсым кышыхъуахы-гъэгъэ университетым иобщест-веннэ-литературнэ факультет чIахъэ. Ащ щеджэзэ, щылэклакIэм игъэпсын хэлажэ, нэужым горскэ исполкомым ыкIи хэу исполко-мым ащылэжыагъ.

Хэгъэгъу зоошхом илъэхъан лъэпкъ ополчением ежэ-ежырэу хахы, заор аухыфэ хэлэжыагъ, медальхэр кыратыгъэх.

Кобл Бильэустэн ытхыхэрэр 1920-рэ илъэсым кышыхъэжыа-гъэу хиутыштыгъэх. Урысыбзэки адыгабзэки тхэщтыгъ. Тхылъ кыдыгъэкIынэу хъугъэп, ау ипро-изведениехэр гъэзетхэм къащы-хиутыштыгъ. Драматургическэ произведениехэр бэу ытхыгъэх. Ахэм ащышых «КъунчыкIорэ Гюпрэ», «Бурная Лаба», нэмыкI-хэри. Бильэустэн адыгэ лите-

ратурнэ критикэмкIэ гъэзагъэу Iоф ышIагъ, ащ иапэрэ лъэгъохэ-щыгъ. «Адыгэ Iэдэбьат угъоигъ» (М. 1924) зыфилорэм итхыгъэхэр кыдэхъагъэх. ШIэныгъэшхо ыкIи акъыл зилэгъэ гъэсэгъагъ.

КОЩБЭЕ Пщымаф
(1936 — 2013)

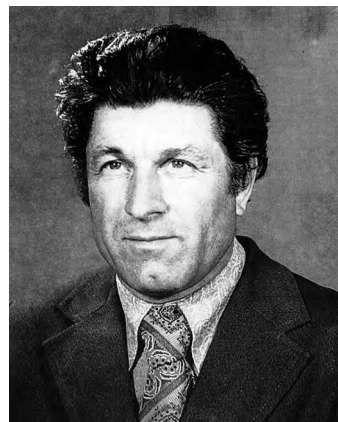
Кошбэе Пщымафэ Красно-гвардейскэ районымкIэ къуаджэу Адэмые мэзаем и 1-м, 1936-рэ илъэсым кышыхъугъ. Апшэрэ филологическэ гъэсэныгъэ илагъ, гупшысэкIэ амал ин Iэклэлыгъ. Пщымафэ ытхыхэрэр 1956-рэ илъэсым кышыхъуагъэу хиуты-щтыгъэх. Илъэс 50-м ехъум зафэу, дахэу адыгэ литературэм щы-лэжыагъ.

ТхакIом ирассказхэр, повесть-хэр, романхэр зыдэт тхылъхэр кыдыгъэкIыгъэх. Илирическэ повестэу «Гум пае гу аты» (1969) зыфилорэр ары апэдэдэ зэрашIа-гъэр, ащ нэмыкI тхылъыбэ кы-кIэлъыкIуагъ, Пщымафэ икIэсэ творчествэр пылухъанчъэу дэгъоу ыгъэцIагъ, тхылъеджэхэм анахъ якIэсэ тхакIохэм ащыщыгъ. Пщы-мафэ щытхъуцIэхэу «Адыгэ Рес-

публикэм инароднэ тхакIу», «Урысыем культурэмкIэ изаслу-женнэ IофышI» зыфилорэр ыкIи литературнэ премиехэу Теуцожь Цыгъо ыкIи Андырхъое Хъусен ацIэкIэ агъэнэфагъэхэр кыфа-гъэшъошагъэх.

Пщымафэ УФ-м итхакIохэм я Союз 1970-рэ илъэсым щегъэ-жыагъэу хэтыгъ.

ТЕУЦОЖЬ Хьабиб
(1931 — 2006)

Теуцожь Хьабибэ Теуцожь районым итыгъэ къуаджэу Ле-нинэхъаблэ (хычIэгъ хъугъэ) мэзаем и 29-м, 1931-рэ илъэсым кышыхъугъ. Адыгэ кIэлэегъэджэ институтыр кыуухи, 1964 — 1989-рэ илъэсхэм Теуцожь районым ит еджаплэхэм адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэкIэ ащыри-гъэджагъ. Ытхыхэрэр 1960-рэ илъэсым кышыхъэжыагъэу хиу-тыштыгъэх. Ахэр гъэзетэу «Со-циалистическэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», журналэу «Зэкъошны-гъэм» къащыхиутыштыгъэх. Ирас-казхэр автор куп зэдырjë тхы-лъэу «Псэемыблэжыхэр» кыдэ-хъагъэх. Ащ иповестэу «Ардаш», ирассказхэр зыдэтхэу «Бзыл-фыгъэм ишъэф», нэмыкI тхылъ зытIуц кыкIэлъыкIуагъ. Теуцожь Хьабибэ кIэлэцIыкIухэм апае пшысэ-поэмэу «Тэтэжърэ Гъула-цыйрэ» зыфилорэр 1993-рэ илъэ-сым кыдыгъэкIыгъ. УФ-м итха-кIохэм я Союз 1997-рэ илъэсым щегъэжыагъэу хэтыгъ.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Зэхъышагъэр ыкIи кыдэзы-гъэкIырэр:
АР-м лъэпкъ Iофхэм-кIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэ-гъухэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэ-хэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIэгъэкIожыых.
E-mail: adygoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр: УФ-м хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр АО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268
ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4168
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 182

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахъэр Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахъэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалэр МэшIэкIэ С. А.

Редактор шъхьалэм игуадзэр Тэу З. Дз.

ПшъэдэКIыжъ зыхъырэ секретарыр ЖакIэмыкIэ А. З.